

Hangszerek a fedélzeten

A zenészek számára kedvezőbb uniós rendeleteket javasol az Európai Parlament

Nem számítana kézipoggyásznak a hangszer, az instrumentumnak vett jegyért nem kellene illetékeket fizetni, s külön címkével fűtött rakteret lehetne igénybe venni a repülőkön, ha az Európai Parlament jogszabály-módosításaihoz a tag-államok szakminisztereit tömörítő tanács is hozzájárul. Számos, a légi utasok számára kedvezőbb uniós előírás mellett foglalt állás február elején az EP, és ezek között négy olyan pont is akad, amely a zenészeket érinti. Bár a rendeletek megszületéséig több körös egyeztetés van még hátra, dr. Gyimesi László és Kovács Géza is úgy érzi, többéves lobbizásuk vezetett sikerre. A szakszervezeti vezető és a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója ugyanis több nemzetközi szervezetben képviseli a zenészek és a munkáltatók érdekeit. Emellett a FIM (International Federation of Musicians) oslói konferenciájáról és egyéb, a zenészeket is érintő, nemzetközi ügyekről számoltak be.

■ Mikor kezdtek a zenészek repülőn történő hangszerszállításával foglalkozni?

– Sok éve lobbizunk már azért, hogy javuljanak a feltételek – mondja dr. Gyimesi László, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtítkára, a Magyar Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke – hiszen mióta hangszereket szállítanak a repülőkre, azóta akadnak gondok. A probléma az, hogy az instrumentumok különleges értékű áruk, ráadásul – a szállítók szerint – lehetetlen formáik vannak. A hangszerek három csoportba sorol-

hatók: akadnak aprók, amelyek elférnek a személyes holmik között, vannak, amelyek kézben hordhatók, emellett léteznek nagyok, amelyek csak csomagként utaztathatók. De ezek is kényesek, nem mindegy, hogy a csomagterem mely részben vannak, mert bizonyos hőmérsékletet nem viselnek el. A formájuk is rendhagyó. A zenészek és a vezetőik érdeke az, hogy az utazás során megkülönböztetett bánásmódot kapjanak. Legyen kedvező az ár, és minél kevesebb bonyodalom a hangszerekkel. A légi szállítás problémáival több évvel ezelőtt kezdett foglalkozni a PEARLE, (az előadó-művészeti munkáltatók európai szervezete) s elindítottuk a tárgyalásokat az Európai Bizottsággal. A zenészeket érintő módosítások most – nagy örömmel – egy nagyobb csomag részévé váltak, amely általánosan foglalkozik a légi utasok jogaival.

■ A több száz javaslat közül négy vonatkozik a zenészekre. Ezek miben jelentenek előrelépést a korábbi állapotokhoz képest?

– Hármat érdemes közülük felsorolni. A kézicsomag természetes része egy utazásnak, fontos, hogy maga a hangszer ne számítson annak. Már csak azért se, hiszen sok fapados légitársaságnál a kézipoggyászt centikkel mérik, és az instrumentumoknak nem megfelelőek a méretei... S hadd' vigyen a zenész egy kizárólagos táskát is magával. A második pont a művésszel utazó cselló. Természetes, hogy a hangszernak kell jegy, hiszen elfoglal egy ülést, de legalább ne kelljen utána reptéri illetéket fizetni. Ne terhelje semmi olyan adó, amit a személyeknek nyújtott szolgáltatásokért kell leróni. Szintén lényeges, hogy a szállított hangszernak megfelelő rakteret biztosítsanak, olyan mértékben temperált helyet, ahol nem megy tönkre.

■ Mikor lesz ebből rendelet? Mikortól élnek ezek a javaslatok?

– Most két akadályon jutott túl, hiszen az Európai Bizottság erős módosításokkal, de elfogadta a javaslatokat, így bekerült a légi utasok jogaival foglalkozó csomagba. Az EB javaslatát megtárgyalta az Európai Parlament, egy néppárti képviselő volt az előterjesztője. Az európai jogalkotási rendszer azonban meglehetősen sokszínű. Egy rendelet születésének folyamatában vagyunk,

a második állomásnál járunk, de van még egy harmadik is. A bizottság megtette a javaslatát, a parlament részben elfogadta, részben módosította. Azután a módosított javaslatot elsősorban többséggel elfogadta. Ezt követően az Európai Tanácsnak kell elfogadnia, ez pedig akkor történik meg, ha megegyezik a parlament és a tanács, ez azonban már a szakminiszterek részvételével történik. Kialakítják az álláspontjukat, szerencsés esetben elfogadják a javaslatot, kevésbé szerencsés esetben több ponton vitatják, rossz esetben elvetik. Még komoly mérkőzések vannak hátra... Már csak azért is, mert ismereteim szerint mindezt épp két jelentős tagország nem támogatja: az Egyesült Királyság és Németország. A versenyjog áll a háttérben, attól tartanak, hogy ez a szabályozás épp a szabad versenyt korlátozná... Ha viszont mindenben egyetértenek, akkor a rendeletek kötelező érvényűek lesznek a tagországok számára. Persze azért arról se feledkezzünk el, hogy ez a szabályozás az Európai Unióra vonatkozik... Fontos azonban, hogy végre elindult ez a folyamat, és bízunk abban, hogy hamarosan megszületik a végeredménye is.

■ Február végén Norvégiában vett részt egy FIM által szervezett tanácskozáson. Milyen fontos, a zenészeket érintő ügyekről tárgyaltak még?

– A tanácskozáásra a világ minden tájáról érkeztek a zenekarok és a munkáltatók képviselői, és szó esett például a gazdasági válságról hatásairól, amelyet már a fejlett országokban is érzékelnek. Szerencsére, nálunk még nem szűnt meg zenekar, így a mi pozíciónk határozottan jónak mondható. Persze azt is hozzáteszem, hogy egy ilyen fórumnak nem az a dolga, hogy összevesse a fizetéseket, a munkaidőket... Mi arról számolhattunk be, hogy Magyarországon a professzionális zenekarok esetében a munkaviszony és határozatlan idejű foglalkoztatás a meghatározó. Téma volt emellett a próbajáték, az újrajátzás a saját helyekért, ami eléggé megviseli a zenészeket. Érdekes volt hallani, hogy milyen viták és folyamatok zajlanak ennek kapcsán máshol. S úgy tűnt, a konfliktusok mindenütt erőteljesen személyhez kötöttek, s nem kultúrpolitikai szabályozáshoz, elhatározáshoz. Szintén sok helyen jelentkezik az a gond, amit a korai

nyugdíjazás és a járadék, a művésznyugdíj megszűnése okozott. Itthon mi is folyamatosan egyeztetünk, hogy valamilyen megoldást találjunk. Egészségügyi, foglalkoztatási és minőségi probléma is egyben ez. Senki nem tehet arról, hogy bizonyos kor felett a fizikai teljesítőképessége mérséklődik. Miután a gond nagyon összetett, az olyan leegyszerűsített válasz – mint például ennek a rendszernek a megszüntetése – semmilyen pozitív hozadékkal nem jár...

I Szó esett az egészségvédelmi kérdésekről is, hiszen ezek a gondok mostanában mindenütt napirenden vannak?

– Így van, hiszen a zenészeket érő egészségkárosodás sajátosságait nehezen tudja befogadni az általános orvoslás és egészségügy. Mindig speciális helyzet, ha valaki természetellenes testtartással ül harminc-nyolcvan évig. Kevés az erre szakosodott orvos, de persze a helyzet országonként változó. Egyébként érdekes megoldások születnek, hiszen több ország megerősítette a tuttiban azt a gyakorlatot, hogy forognak a sorok. Helyet cserélnek, a szőlóban is mást játszanak, így mindig más van kitéve az ütősök okozta erős hanghatásnak.

– A munkahelyi ártalmak közé tartoznak például a hegedűsök, brácsások nyakán lévő bőrelváltozások, nem is beszélve a mozgásszervi, belgyógyászati és egyéb veszélyekről – folytatja Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főigazgatója, aki húsz éve képviseli Magyarországot a PEARLE-ben és tizenöt éve tagja a Végrehajtó Bizottságnak – Azok a zenekarok, amelyek megtehetik – például NFZ – hangszigetelő plexifalat használ a próbaterebben, és olyan ültetési rendet alakít ki, amellyel valahogy csökkenti a muzsikások zajártalmát.

I Térjünk még vissza az EP javaslataiboz. Hogyan sikerült az európai bizottság munkájában részt venniük?

– Folyamatos hármás párbeszéd alakult ki 2002 óta, uniós szinten az előadó-művészet területén. Ugyanis abban az évben alakult meg a „Társadalmi Párbeszéd az Előadó-művészetben” Munkabizottság, s ennek munkájában a PEARLE, azaz az Európai Előadó-művészeti Munkáltatók Szövetsége is részt vesz az EU Bizottsággal és a szakszervezetekkel karöltve. Tíz évnyi kemény munkával értük el, hogy ne csak milliós ágazatokkal foglalkozzanak, hanem a számban ugyan szerényebb, ugyanakkor társadalmi hatásában fontos kisugárzású szektorral. Lényeges ugyanis, hogy az Euró-

pai Unió ne hozzon olyan döntéseket, direktívákat, amelyek érintik a mi szektorunkat úgy, hogy ne legyen előtte egyeztetés. Ennek a munkabizottságának az elmúlt 12 évben voltak nagyon nagy eredményei és vannak folyamatos küzdelmei. Ezek közé tartoznak az utas-jogokon belül a zenészeket érintő rendelkezések. Az utóbbi időben számos kellemetlenség adódott a sokszor milliós értékű hangszerek szállításából, abból például, hogy az utasokkal cudarul bánó légitársaságok azt akarták, csomagtérbe adjuk fel a Stradivarit... A február 5-i döntés értelmében remélhetően nem a „becsekkoláskor” derül ki, hogy hogyan tudjuk szállítani a hangszereket. Hiszen ha egy zenekarnak nem jutnak el a megfelelő helyszínre az instrumentumai, az beláthatatlan következményekkel járhat. Mivel nekünk, a turnét szervező munkáltatóknak számos gondunk volt ebből, kértük az érintett európai és nemzetközi szakszervezeti szervek támogatását, ők azonnal mellénk álltak. Közös üggyé vált a zenészek légi hangszerszállítása, s örülök, hogy ilyen eredményt értünk el.

I Milyen egyéb, a zenészeket, zenekarokat érintő kérdésekkel foglalkoznak még?

– Nagyon lényeges a szerzői és előadói jogok kérdése. Napjainkban a zenekarok, mint hangversenyrendezők súlyos összegeket fizetnek azért, hogy egy-egy jogvédelet mű akár csak egyszer is elhangozzon a közönség előtt. A technikai robbanás is újabb szerzői-és előadói jogi kérdéseket hoz elő. Például a CD-k háttérbe szorulásával egyidejűleg a letöltések jogi környezetének kérdéskörét, vagy azzal is szembeesülnünk kell, hogy megjelentek az internetes, élő közvetítések, s ezek ugyancsak jelentős szerzői és előadói jogi fejtörést jelentenek, a folyamatnak pedig nem látjuk a végét. Eközben bizonyos szerzők jogutódjai folyamatosan azon dolgoznak, hogy a nemzetközi egyezmények hosszabbítsák meg jogait, az életművek védelmére hivatkozva. Mi felhasználók, persze – érdekeinktől vezérelve – ez ellen dolgozunk. Talán elég, ha csak arra utalok: ha a költségvetésbe nem fér bele, akkor egyszerűen le kell mondani bizonyos művek előadásáról, így akár bizonyos szerzők koncerttermi előfordulása messze alatta marad a kívánatosnál. Szintén nehézséget jelentenek az élő rádióadások, tv-adások, vagy archiválási célú felvételek, hiszen a hozzánk látogató művésztől írásos beleegyezést kell kapnunk, hogy ez megtörténhessen, s a kottapult mögött ülő muzsikuskollégákkal is tisztázni kell, hogy ez része a

munkájuknak. Szerencsére az előadó-művészek ma már rugalmasabbak, mint korábban és belátják, hogy a hang- és a képfelvételek, bizonyos közvetítések inkább a promóció részei, s nem ezek hozzák a pénzt. Mi nagyon örülünk, hogy az 1974 óta felvett hang- és képfelvételekért bizonyos összeg jár az előadó-művészeknek, viszont hosszabb távon nem tudom, hogy ez mennyiben tartható... Olyan fejezethez érkezünk el a „Társadalmi Párbeszéd...” munkabizottsággal ez ügyben, amely messze túlmutat az Európai Unió határain. Meglátjuk, hogy nemzetközi szinten hová jutunk.

I Szintén fontos kérdés a kettős adózás problémája.

– Ez az összes magyar, külföldre utazó előadó-művészt érinti, s az ennek elkerüléséről szóló megállapodásokat mindenképp ki kell terjeszteni. Ezért mi megteszünk mindent. Az Európai Unión belül mindez nem okoz problémát, a határain kívül azonban igen. Sportolók és művészek adót fizetnek fellépésük helyszínén és a saját országukban is. A PEARLE próbál tenni a kettős adózás elkerüléséért, ezért az OECD-hez, (a Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Nemzetközi Szervezete) fordultunk. Ugyanúgy megnyertük ehhez a szakszervezeteiket, vagyis a FIM-et és az EAE-t, az európai szintű szakszervezeti szövetséget, tavaly közvetítem eredményeként az ISPA, a Nemzetközi Előadó-művészeti Társaság is az ügy mellé állt a saját nyilatkozatával. Mindannyian ugyanazt mondtuk és írtuk alá, reménykedünk benne, hogy így, együtt sikerrel járunk.

I Bár sokan nem is gondolnák, a rádió-spektrumokkal is foglalkozniuk kell...

– Az elmúlt bő, másfél évtized számos technikai eszközt hozott az előadó-művészetbe, melyek sokat segítenek egy-egy előadás sikerre vitelében. Ezek közé tartoznak például a mikroportos hangosítás lehetőségei. Az énekesek, hangszeres zenészek, és színészek használnak ilyen eszközöket, s ezeknek a frekvenciáinak a felosztása hatósági engedélyhez kötött. Ebben azonban nem minden Európai Unió ország egységes. Fontos pedig, hogy egyes spektrumokat az adott területen, az adott időpontban csak az adott előadáshoz használhassanak, mert bármilyen derűs perceket is szerzett annak idején néhány taxis rádióforgalmának megjelenése a Hamlet előadása közben, azért az efféle bizzar rádiófrekvencia-ütközéseket jobb elkerülni.

R. Zs.